

Pedagogisch beleidsplan

Inhoudsopgave

Inleiding

Hoofdstuk 1, Doelstelling en visie

- 1.1 pedagogische doelstelling*
- 1.2 visie*

Hoofdstuk 2, Veiligheid

- 2.1 Inleiding*
- 2.2 Vertrouwen*
- 2.3 Veilige opvangomgeving*
- 2.4 Spel, speelgoed en activiteiten*
- 2.5 Interactie met andere kinderen*

Hoofdstuk 3, Ontwikkeling van het kind

- 3.1 Inleiding*
- 3.2 Kansen*
- 3.3 De inrichting van de opvangomgeving*
- 3.4 Spel, speelgoed en activiteiten*
- 3.5 Interactie met andere kinderen*

Hoofdstuk 4, Normen en waarden

- 4.1 Inleiding*
- 4.2 Waarden en normen bijbrengen*
- 4.3 Interactie met andere kinderen*

Hoofdstuk 5, Samenwerking met de ouders

- 5.1 Inleiding*
- 5.2 Contact*
- 5.3 Verwachtingen*
- 5.4 Vertrouwen*

Hoofdstuk 6, Welbevinden van de kinderen

- 6.1 Inleiding*
- 6.2 Kijken naar kinderen*
- 6.3 Kenmerken van welbevinden*
- 6.4 Resultaten van het observeren*

Bijlage 1, ontwikkelingsfasen van Erik Erikson

Inleiding

Gastouderopvang is uitgegroeid tot een belangrijke professionele opvoedingsomgeving en omvat veel meer dan een plaats waar de vraagouder de kinderen onderbrengt. .

De gastouder neemt deels de taak van het opvoeden van de vraagouders over.

In de praktijk gaat het immers vaak om meerdere dagen of dagdelen opvang per week. Het G.O.B.¹ maakt daarom een nauwkeurige selectie van gastouders en beoordeelt of de gastouder in staat is om de opvoedingstaken op zich te nemen.

Het G.O.B. maakt hierbij gebruik van een pedagogisch beleidsplan. Het doel van dit beleidsplan is:

- *Het bewaken van de continuïteit en kwaliteit van de pedagogische vaardigheden van de gastouder.*
- *Het aangeven van criteria om het pedagogisch handelen van gastouders te kunnen toetsen.*
- *De visie en werkwijze van het G.O.B. inzichtelijk te maken.*

In het eerste hoofdstuk wordt ingegaan op de pedagogische doelstelling en de visie van het G.O.B. ten aanzien van het pedagogische beleid.

Om de gastouders daarna handvatten aan te reiken om het pedagogische beleid om te zetten in de dagelijkse praktijk gaan de volgende hoofdstukken over het pedagogische werkplan.

Dit is een op de praktijk gerichte uitwerking van belangrijke aspecten van het pedagogisch beleid met veel praktische tips.

Een keer per jaar, tijdens de evaluatie zal de medewerker samen met de gastouder een vragenlijst doorlopen waarbij het pedagogisch werkplan doorgesproken wordt. De antwoorden op deze vragen geven een beeld van de opvoedingssituatie voor het kind en de manier waarop de gastouder pedagogisch handelt.

In het laatste hoofdstuk wordt aandacht besteed aan het welbevinden van de kinderen, wanneer ze bij de gastouders zijn. In dit hoofdstuk worden handreikingen gegeven over het kijken naar kinderen. Waar moet op gelet worden als je wilt observeren of kinderen zich prettig voelen bij de gastouder en wat kan er met de resultaten van die observaties worden gedaan. Ook dit wordt in de jaarlijkse evaluatie met de gastouders en de vraagouders doorgesproken aan de hand van een vragenlijst die de gastouder samen met een medewerker van het G.O.B. invult.

Het G.O.B. hoopt zo een volledig beeld te geven van haar pedagogische visie en praktische handreikingen aan de gastouders te bieden om het pedagogisch beleid in praktijk te kunnen brengen.

---

¹ Voor Gastouderbureau Oppascentrale de Langstraat wordt in de tekst gebruik gemaakt van de afkorting G.O.B.

Hoofdstuk 1, Doelstelling en visie.

1.1 Pedagogische doelstelling

Het G.O.B. heeft als doel kinderen een opvoedingsklimaat te bieden waarbinnen ieder kind, op zijn eigen tempo, zichzelf kan ontwikkelen tot een evenwichtig mens met respect voor zichzelf en anderen en vertrouwen in eigen mogelijkheden en waarbij het kind leert deze mogelijkheden verder te ontwikkelen.

Het G.O.B. wil dit doel bereiken door een veilige en geborgen opvoedingsomgeving aan te bieden die bijdraagt aan de ontwikkeling van het kind door:

- *Sociale vaardigheden te stimuleren door het kind te leren communiceren en samenwerken*
- *Spelenderwijs de ontwikkeling van de kinderen te stimuleren door in te spelen op de ontwikkelingsfase (gevoelige periode) waarin het kind zich bevindt.*

(Dit wordt toegelicht in 1.2 Visie.)

- *Stimuleren naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid.*
- *Continuïteit aan te bieden in personen, dagritme en huisregels.*
- *Veilige opvangomgeving te waarborgen.*

Een belangrijke voorwaarde om de doelstelling te kunnen behalen is een goede communicatie tussen vraagouder en gastouder.

1.2 Visie

De bovenstaande doelstelling geeft al een duidelijk beeld van de visie op opvoeden van het G.O.B. Het G.O.B. geeft in de doelstelling al aan veel belang te hechten aan het stimuleren van de individuele ontwikkeling van het kind.

*De overtuiging dat ieder kind een eigen ontwikkeling doormaakt vindt zijn oorsprong in de **antroposofie**.*

In de antroposofie, zoals de filosoof Rudolf Steiner (1861-1925) het omschrijft, staat de persoonlijke ontwikkeling van elk individueel kind centraal. De ontplooiing van sociale, kunstzinnige en ambachtelijke vermogens zijn daarbij net zo belangrijk als de ontplooiing van de intellectuele vermogens. Het kind wordt niet gezien als een onbeschreven blad, maar als een mens met eigen mogelijkheden, een eigen voorgeschiedenis en individualiteit, die zich op eigen wijze en op eigen tempo ontwikkelt.

Het G.O.B. gebruikt bij de omschrijving van haar visie ook de kernpunten van Maria Montessori (1870-1952), ook een aanhanger van de antroposofie.

In haar kernpunten omschrijft zij dat ieder kind actief is en van nature drang heeft om te weten. Deze drang uit zich in spontane belangstelling van kinderen. De onderwerpen van deze belangstelling veranderen tijdens het doorlopen van een aantal fasen. Als een kind zich in zo'n 'gevoelige periode' bevindt kan het zich intensief ontwikkelen. De taak van de opvoeder is om op deze 'gevoelige periode' adequaat in te gaan en het kind alle kansen te bieden zich te ontwikkelen. (De verschillende fasen van ontwikkeling worden omschreven in bijlage 1.)

De opvoeder kijkt en luistert naar wat het kind bezig houdt en beweegt. Door hierop in te spelen, te stimuleren en een vertrouwde, veilige omgeving aan te bieden, krijgt het kind de ruimte om ervaringen op te doen, te ontdekken en te onderzoeken, zodat het kind zijn mogelijkheden op een natuurlijke manier kan ontwikkelen. *In een opvangsituatie is de relatie tussen gastouder en kind daarom erg belangrijk en moet deze relatie voldoen aan een aantal criteria:*

- *Er moet sprake zijn van een warme, vertrouwde en veilige relatie tussen gastouder en kind, maar er moeten ook uitdagingen geboden worden aan het kind waardoor het kind zelfvertrouwen krijgt en zijn zelfstandigheid ontwikkelt.*
- *Er moet wederzijds waardering en respect zijn binnen duidelijk gestelde grenzen van wat wel en niet mag en kan.*
- *Het kind moet de ruimte krijgen en gestimuleerd worden om zich te kunnen ontwikkelen, waarbij de gastouder uitgaat van de belevingswereld van het kind.*
- *Er moet sprake zijn van psychische veiligheid:*

Het is belangrijk dat de gastouder consequent, duidelijk en eerlijk is zodat het kind weet waar hij aan toe is. Ook moet gelet worden op de relatie van de kinderen onderling, omdat dit een grote rol speelt in de belevingswereld van het kind.

In de volgende hoofdstukken worden 5 onderwerpen uitgediept die in de pedagogische doelstelling en visie centraal staan a.d.v. praktische tips.:

Hoofdstuk 2: Veiligheid, in de breedste zin van het woord.

Hoofdstuk 3: Ontwikkeling van het kind, hoe geef je een kind de ruimte en mogelijkheden zichzelf te ontwikkelen en hoe kun je dit stimuleren.

Hoofdstuk 4: Normen en waarden, leren respect te hebben voor zichzelf en anderen en leren communiceren en samenwerken.

Hoofdstuk 5: De samenwerking met de ouders.

Hoofdstuk 6: Welbevinden van de kinderen.

Let wel:

De hierboven omschreven doelstelling en de visie op opvoeden is een basis. Elke gastouder geeft hier op geheel eigen wijze invulling aan.

Hoofdstuk 2, Veiligheid

2.1 Inleiding

Het is belangrijk dat een kind zich op zijn gemak voelt bij de gastouder, dat hij/ zij zich veilig voelt. Met veilig voelen bedoelt het G.O.B. geborgenheid, vertrouwen, maar ook fysieke en sociale veiligheid. Een kind moet zich 'thuis' kunnen voelen. Het veilig voelen wordt bepaald door de manier waarop de gastouder met het kind omgaat, hoe de kinderen in het gezin met elkaar omgaan, hoe er gespeeld kan worden en hoe de omgeving is ingericht.

2.2 Vertrouwen

Hoe zorg je, als gastouder, ervoor dat het kind vertrouwen in je krijgt? Waar besteedt je aandacht aan en hoe doe je dat?

Hieraan kun je denken:

- *Als gastouder voorzie je in de basisbehoeften van het kind. Dat doe je door te zorgen voor het eten, drinken, rust en lichamelijke verzorging, zodat het kind geen honger of dorst heeft en op tijd zijn schone luier krijgt.*
- *Als gastouder laat je het kind voelen dat het welkom is. De gastouder stelt zich open voor het kind, is hartelijk en geïnteresseerd en geeft het kind voldoende aandacht. Dit doe je bijvoorbeeld door het kind duidelijk te verwelkomen als het bij je komt, door het bij zijn naam noemen en te zeggen dat het fijn is dat het er is, door te zorgen voor oogcontact met het kind, het eventueel een aai over zijn bol te geven. Je neemt de tijd om goed te kijken naar het gedrag van het kind en zich open te stellen voor de signalen die het kind afgeeft. Dit is nodig om het kind goed te leren kennen. Er kan dan adequaat gereageerd worden op wat het kind doet of nodig heeft. Dan kan het passende aandacht krijgen. Dus je kunt kijken naar wat het kind graag doet, waarmee het graag speelt, of en hoe het toenadering zoekt, of en waarover het graag praat, hoe het zich in de ruimte beweegt.*
- *Als gastouder communiceer je duidelijk met het kind. Kinderen willen weten waar ze aan toe zijn. Dat betekent hard op zeggen wat er staat te gebeuren. Kinderen zijn ook gevoelig voor non-verbale communicatie. Die moet overeenkomen met de verbale communicatie. Als je bijvoorbeeld zegt dat het kind het speelgoed netjes heeft opgeruimd en je vindt dit ook echt zo, dan straal je dat uit. Dat voelt het kind. Zo krijgt het vertrouwen in jou, het krijgt zekerheid.*
- *Als gastouder zorg je voor een duidelijke structuur en regelmaat. Vaste rituelen, grenzen en huisregels spelen daarbij een grote rol, kinderen weten dan waar ze aan toe zijn.*

2.3 Veilige opvangomgeving

Hoe zorg je voor een veilige opvangomgeving, zodat het kind vrijuit kan spelen met zo min mogelijk gevaren? Naast fysieke veiligheid is het ook belangrijk aandacht te besteden aan de gezondheidsrisico's, de risico's voor het kind of gastouder om ziek te worden door onvoldoende hygiëne.

Hieraan kun je denken:

- *Als gastouder check je de opvangomgeving op kindvriendelijkheid met de risico inventarisatie veiligheid en die van de gezondheid. Daardoor wordt je je zich bewust van de gevaarlijke situaties die er kunnen zijn voor een kind. Je kan vervolgens de nodige maatregelen nemen. Vraagouder en gastouder bespreken de risico inventarisatie met elkaar onder begeleiding van een medewerker van het GO.B.*
- *Als gastouder bescherm je het kind voor gevaarlijke situaties. Je hebt tijdens de opvang de verantwoordelijkheid over het kind. Je leert een jong kind bijvoorbeeld om een drukke straat over te steken. Dat kan het nog niet zelf.*
- *De opvangomgeving van het kind moet schoon zijn, het kind gebruikt zijn/ haar eigen spullentjes, beker, speentje, slabbertjes en zakdoekjes. De bedjes worden regelmatig verschoond en speelgoed wordt regelmatig gewassen of schoongemaakt. Er wordt aandacht besteed aan persoonlijke hygiëne, zoals het handen wassen na toiletgang.*

2.4 Spel, speelgoed en activiteiten.

Hoe zorg je ervoor dat het spel, speelgoed en de activiteiten die je aanbiedt bijdragen aan de veiligheid van het kind?

Hieraan kun je denken:

- *Als gastouder kan je ervoor zorgen dat het kind een eigen vertrouwd stukje speelgoed van huis mee neemt, waardoor het zich veiliger kan voelen, bijvoorbeeld een knuffel of een ander stukje speelgoed waar het graag mee speelt.*
- *Als gastouder geef je het speelgoed een vaste plek; dat is herkenbaar voor het kind en daarmee vertrouwd en veilig.*
- *Als gastouder zorg je voor rituelen: liedje zingen voor het drinken, voor het slapen voorlezen.*
- *Als gastouder zorg je voor speelgoed dat past bij de leeftijd. Kleine kinderen moeten bijvoorbeeld niet met kleine dingetjes kunnen spelen en niet met speelgoed waaraan van alles los kan laten. Als er meerdere kinderen tegelijkertijd in het gastgezin zijn, moet daar extra aandacht aan besteed worden.*

2.5 Interactie met andere kinderen

Hoe zorg je ervoor dat de kinderen zich bij elkaar veilig voelen?

Hieraan kun je denken:

- *Als gastouder zorg je voor een goede sfeer in het huisgezin, waardoor het kind zich op zijn gemak kan voelen. Een goede sfeer is bijvoorbeeld: gezelligheid, betrokkenheid en respect voor elkaar, ruimte voor emoties, ruimte voor behoeften of wensen, ruimte om te verkennen, zichzelf te kunnen zijn. Door kinderen elkaar te laten helpen of troosten. Als er een nieuw kind in het gezin komt, zal dat het bestaande evenwicht veranderen. Als gastouder zal je extra aandacht moeten geven aan de harmonie in het gezin. Het voorstellen van de kinderen aan elkaar, het observeren hoe de kinderen op elkaar reageren, hoe het speelgoed gedeeld wordt. Dat moet in goede banen worden geleid.*
- *Als gastouder bescherm je het kind tegen lichamelijk en geestelijk 'geweld', dus slaan, schoppen, duwen, afpakken door andere kinderen. Dat wil niet zeggen dat je altijd moet ingrijpen als kinderen elkaar duwen of iets afpakken. Je houdt in de gaten of de kinderen dit zelf goed kunnen oplossen.*

Hoofdstuk 3, Ontwikkeling van het kind.

3.1 Inleiding

Het is belangrijk dat een kind de kans krijgt zich te ontwikkelen op zijn eigen manier, zijn eigen kwaliteiten leert kennen, zodat het vertrouwen krijgt in zichzelf. Daarbij is het belangrijk dat het kind de kans krijgt om zijn sociale vaardigheden te ontwikkelen zodat het goed leert omgaan met anderen. Door samen te spelen, leert het kind delen en daarbij leert het, het vervullen van zijn eigen behoeften, even uit te stellen. Dit is de basis van het kunnen omgaan met anderen en rekening houden met behoeften van anderen.

3.2 Kansen.

Hoe geef je het kind kansen om zijn mogelijkheden te ontwikkelen?

Hieraan kun je denken:

- *Als gastouder ben je op de hoogte hoe de ontwikkeling van kinderen op de verschillende gebieden normaliter verloopt, waardoor bekend is wat een kind op een bepaalde leeftijd kan en de verwachtingen naar het kind toe reëel zijn. Bijvoorbeeld: Een peuter zal eerst zijn sluitspieren moeten kunnen beheersen voordat hij zindelijk kan worden. Dat hangt af van zijn lichamelijke ontwikkeling en is meestal rond de 2de verjaardag.*
- *Als gastouder zorg je ervoor dat het kind zich evenwichtig kan ontwikkelen. Gaat dat niet vanzelf, dan kan dat gestimuleerd worden door bewust een bepaald soort spel of speelgoed aan te bieden. Je houdt goed in de gaten of een kind b.v. voldoende gaat praten. Taal kan gestimuleerd worden door liedjes te zingen, boekjes voor te lezen. Door van stoepjes af te springen of door te hollen kun je de motoriek stimuleren. Door puzzels te maken kun je de verstandelijke ontwikkeling stimuleren.*
- *Als gastouder leer je het kind omgaan met emoties. Mindere buien kunnen met het kind besproken worden, zoals bijvoorbeeld "het gaat niet zo lekker vandaag, ik merk dat je de hele tijd moet schreeuwen. Wat kunnen we daaraan doen?"*
- *Als gastouder bevorder je het positieve zelfbeeld van het kind door het kind complimenten te geven voor hetgeen het kind goed doet. Dat geeft zelfvertrouwen. Als het kind een mooie toren bouwt zeg je dat het mooi en leuk is. Maar ook het kind dat nooit bouwt kun je aanzetten tot bouwen of als het uit zichzelf begint prijzen omdat het voor hem heel bijzonder is. Door vooral te reageren op positief gedrag van het kind, dus op iets wat leuk is of dat het goed doet, wordt zijn kijk op zichzelf positief beïnvloed (positief zelfbeeld).*
- *Als gastouder bevorder je de zelfstandigheid van het kind door het kind zoveel mogelijk zelf te laten doen. Bijvoorbeeld door zelf speelgoed te laten opruimen, zelf te laten aan- en uitkleden, zelf te laten eten. Kinderen willen van nature ook graag dingen zelf doen, maar het kost soms meer tijd omdat het nog niet zo handig gaat. Die handigheid kan hij krijgen door te oefenen. Het vraagt soms wat geduld, maar het kind leert er wel veel van én is dikwijls heel trots op het resultaat. "Dat kan ik!"*
- *Als gastouder help je het kind met dingen die het moeilijker vindt en stimuleert het die ook te doen. Daardoor leert het kind zijn grenzen te verleggen. Als het moeite heeft met bepaalde activiteiten zoals bijvoorbeeld schommelen, dan help je het kind daarbij. Op een gegeven moment zal ook dat beter gaan en kan het kind trots zijn op zichzelf.*

3.3 De inrichting van de opvangomgeving.

Hoe draagt de inrichting van de opvangomgeving ertoe bij dat het kind zijn mogelijkheden kan ontwikkelen?

Hieraan kun je denken:

- *Als gastouder zorg je ervoor dat het kind goed bekend is in de ruimte waar het tijdens de opvang is. Dat het zich er "thuis" voelt, zodat het zich vrij kan bewegen. Dit kan je doen door samen met het kind de ruimte te gaan bekijken, waar alles is en staat.*
- *Als gastouder bied je het kind spelgelegenheid, dat wil zeggen je zorgt voor voldoende ruimte om ongestoord te kunnen spelen, ontdekken, experimenteren en uitdagingen aan te gaan. Hierdoor kan het kind zijn eigen mogelijkheden en grenzen leren kennen. Je creëert bijvoorbeeld een eigen speelhoek waar ze zonder zorgen vrij kunnen spelen en bewegen. Het is ook fijn als het kind zich kan uitleven en 'rommel' mag maken. Een plek waar bijvoorbeeld het lego bouwwerk een tijdje kan blijven staan.*

Het aanbieden van het speelgoed kan gebeuren door het speelgoed op planken te leggen of in kasten of kratten te doen, zodanig dat het kind er zelf bij kan of het kan aanwijzen. Dan kan het kind zelf zijn keuze maken. Zelf uitgekozen speelgoed daagt uit en prikkelt tot ontdekken. Bij teveel speelgoed kan er ook tijdelijk wat worden weggelegd of omgewisseld.

3.4 Spel, speelgoed en activiteiten.

Waar let je op bij het aanbieden van spel, speelgoed en activiteiten zodat het kind goede ontwikkelingskansen heeft?

Hieraan kun je denken:

- *Er moet spel en speelgoed zijn voor de verschillende ontwikkelingsgebieden en voor verschillende leeftijden, zodat er voor elk wat wils is en er voor elk kind een uitdaging kan zijn. Dat betekent dat de gastouder nogal wat speelgoed nodig heeft. Daarvoor kan er bijvoorbeeld speelgoed geleend worden bij een speel-o-theek.*
- *Het speelgoed kan de cognitieve ontwikkeling stimuleren (taal- reken spelletjes), de sociale ontwikkeling stimuleren (gezelschapspelletjes), de fysieke ontwikkeling stimuleren (sportspelletjes) en de creatieve ontwikkeling stimuleren (knutselen, verven, kleien of verkleed/ rollen spelletjes)*
- *Het is belangrijk dat een kind emoties leert herkennen en ermee leert omgaan. Bij activiteiten kunnen emoties los komen, zoals blijdschap, verwondering, teleurstelling. Als gastouder kan je de emoties verwoorden: bijvoorbeeld dat is leuk, fijn hè, of dat is nou jammer, het lukt niet, wat nu?*
- *Zorg ervoor dat het kind de juiste hoeveelheid prikkels krijgt zodat het kind leert zich te concentreren en de rust krijgt dingen uit te proberen. Teveel prikkels kan chaotisch werken voor een kind waardoor het zich moeilijker kan concentreren. Dan komt het niet toe aan echt spelen, ontdekken en creatief omgaan met de mogelijkheden van het speelgoed en het ontdekken wat hij wel en niet kan en leuk vindt.*
- *Als gastouder bekijk je of het aanbod van het speelgoed niet zo is dat het kind door de bomen het bos niet meer ziet. Het is overzichtelijk als het speelgoed geordend is op soort, dus b.v. puzzels bij puzzels, bouwmaterialen bij elkaar in een bak.*

- **3.5 Interactie met andere kinderen**

Hoe kun je de persoonlijke en sociale mogelijkheden van het kind tot ontwikkeling laten komen in de interactie met andere kinderen

Hieraan kun je denken:

- *Door het kind gelegenheid te geven met anderen te spelen. Samen spelen en samen plezier hebben, brengt kinderen op ideeën en kan spel verbreden en verdiepen. Het ontdekt andere mogelijkheden en daardoor ontwikkelt het meerdere kanten van zijn persoonlijkheid. Jonge kinderen kunnen nog niet echt samenspelen. Zij spelen naast elkaar. Maar eikaars aanwezigheid kan al stimulerend zijn.*
- *Spelen met anderen geeft het kind inzicht in zijn gedrag, zoals bijvoorbeeld het uiten van emoties in aanwezigheid van andere kinderen. Daarbij leert het kind hoe anderen hierop reageren en kan het leren om te gaan met gevolgen van zijn emoties. Een kind dat boos wordt heeft effect op andere kinderen. Die vinden dat misschien niet leuk, gaan hem uit de weg, of gaan er juist agressief op reageren.*
- *De aanwezigheid van anderen zal ook tot conflicten kunnen leiden. Het is goed om de kinderen zoveel mogelijk zelf ruzies te laten oplossen. Het kind zal bijvoorbeeld moeten leren dat het een ander kind niet zo maar kan slaan. Het andere kind kan dan gaan huilen of wat terug doen. Het kind moet leren dat actie reactie geeft en dat hij de ander pijn kan doen. Als gastouder zal je het kind ruimte moeten geven om te ervaren wat de gevolgen zijn van bepaald handelen, maar zal je het kind ook moeten leren zich te verdedigen als hij geslagen wordt. Als gastouder geef je wel het goede voorbeeld en zul je zelf niet slaan.*

De aanwezigheid van andere kinderen helpt om te leren voor zichzelf op te komen en wensen kenbaar te maken door te communiceren. Als bijvoorbeeld speelgoed wordt afgepakt, kan je dit observeren en als het nodig is tussen beide komen door te vragen wat er aan de hand is. Het kind wordt geholpen om te leren zeggen wat het wil, zodat meegedacht kan worden hoe het probleem opgelost kan worden.

Hoofdstuk 4, Normen en waarden.

4.1 Inleiding.

Het is belangrijk dat het kind leert omgaan met de cultuur, waarden en normen en gewoonten in de maatschappij waarin het leeft en het respect leert te hebben voor zichzelf en anderen. Het kind moet leren hoe het moet samenwerken en onderling moet communiceren.

4.2 Waarden en normen bijbrengen.

Hoe kan je als gastouder het kind waarden en normen bijbrengen?

Hieraan kun je denken

- *Als gastouder ben je daarin een voorbeeld voor het kind. Hoe je met elkaar omgaat, hoe de kinderen benaderd worden, hoe respect wordt getoond, de taal die gebruikt wordt, wat wel en niet gebruikelijk is om te doen. Kinderen nemen dat vanzelf over. Ouders krijgen van hun kind altijd een spiegel voorgehouden over hun eigen gedrag: je hoort terug wat jij altijd zegt tegen kinderen. In hun fantasiespel of met de gewone dagelijkse dingen.*
- *Duidelijke regels stellen, zoals respect voor elkaar; dus niet slaan, schoppen, schelden, afpakken en uitleggen waarom die regels er zijn.*
- *Als gastouder zal je eigen waarden en normen hebben en kom je in aanraking met mogelijke andere normen en waarden van het vraaggezin. Je zal hier respect voor moeten hebben door te informeren wat de waarden en normen zijn, wat de achterliggende gedachte is en hoe je als gastouder er het beste mee om kan gaan.*
-

4.3 Interactie met andere kinderen

Hoe kunnen in samenspel met andere kinderen de normen en waarden worden geleerd?

Hieraan kun je denken

Door kinderen met elkaar te laten spelen zullen vooral waarden als rekening houden met elkaar geleerd worden. Ze zullen in aanraking komen met andere gewoonten, die van elkaar zien en er zo vertrouwd mee raken en er begrip voor krijgen.

Hoofdstuk 5, Samenwerking met ouders

5.1 Inleiding.

In hoofdstuk 1 wordt al geschreven dat het pedagogische doelstelling van het G.O.B. alleen kan worden behaald als er sprake is van een goede communicatie tussen vraagouder en gastouder. Daarom is het belangrijk dat de ouders goed van elkaar weten hoe er met het kind wordt omgegaan, hoe het kind zich gedraagt en welke bijzonderheden er zijn. Zo kunnen ze met elkaar afstemmen wat de behoeften van het kind zijn en hoe het kind gestimuleerd wordt in de ontwikkeling.

5.2 Contact.

Hoe houd je ouders op de hoogte van hoe het gaat met het kind?

Hieraan kun je denken

- *Tijdens het brengen en halen*
- *Losse afspraken*
- *Schriftje (Hand in hand boekje)*

5.3 Verwachtingen.

Wat verwacht je als gastouder van de ouders?

Hieraan kun je denken

- *De vraagouder geven wijzigingen in de opvang bijtijds door.*
- *De vraagouders komen hun afspraken goed na, bijvoorbeeld over betaling.*
- *De vraagouders zijn tijdens het brengen en halen verantwoordelijk voor het gedrag van het kind*
- *De vraagouders vertellen hun mening respectvol, maar open*
- *Bespreekbaar maken van irritatie, meningsverschillen, opvoedingsverschillen*

5.4 Vertrouwen.

Hoe zorg je ervoor dat vraagouders vertrouwen in jou als gastouder krijgen?

Hieraan kun je denken

- *Uitgebreid vertellen hoe het kind zich gedraagt*
- *Betrokkenheid naar het kind toe tonen*

Hoe ga je om met bijzonderheden ?

Hieraan kun je denken

- *Afspraken maken over wat te doen bij ziekte en/ of ongeval*
- *Opvallend gedrag van kinderen aangeven aan de vraagouders.*

Hoofdstuk 6, Welbevinden van de kinderen

6.1 Inleiding

Om te kunnen beoordelen of de pedagogische doelstelling behaald wordt is het belangrijk te observeren of een kind het naar zijn zin heeft in de opvangomgeving. Alleen als een kind het naar zijn zin heeft en zich 'thuis' voelt heeft het een kans om zijn mogelijkheden te ontwikkelen. In dit hoofdstuk geven we gastouders handreikingen om te leren hoe ze kinderen kunnen observeren.

6.2 Kijken naar kinderen

Om een idee te krijgen of jouw opvangomgeving "goed" is voor een kind moet je dus gaan kijken naar het gedrag van de gastkinderen. Met wie gaat het goed en wat kun je doen om het nog beter te doen voor dat kind. Met wie gaat het niet goed en wat kun je er aan doen zodat dit kind zich weer prettiger voelt? In beide gevallen is het zaak om aandachtig en gericht naar een kind te kijken, met andere woorden je gaat het kind "observeren". Observeren betekent dat je naar een kind kijkt met een reden, om iets te ontdekken, om er iets van te leren. Het observeren gebeurt met een invullijst die je samen met een medewerker van het G.O.B. invult. Deze ingevulde lijst

- *helpt je om te werken aan een goede opvangomgeving voor kinderen*
- *geeft je informatie voor gesprekken met ouders*
- *geeft je onderwerpen om met andere gastouders te bespreken*

Door op verschillende momenten een kind te observeren krijg je een totaalbeeld van het welbevinden van het kind. De observaties kunnen plaatsvinden tijdens de volgende momenten:

- *Binnenkomst en vertrek*
- *Eten en drinken*
- *Verzorgen/ slapen*
- *Vrij spel binnen*
- *Vrij spel buiten*
- *Gestructureerde activiteiten*

Aandachtspunten bij het observeren, wat is belangrijk als je naar kinderen kijkt:

- *Ga niet op een afstand zitten kijken, maar probeer je in te leven in hoe het kind zich voelt. Je kunt bijvoorbeeld observeren tijdens het oppassen*
- *Het gaat bij het observeren om je persoonlijke mening, maar wel aan de hand van de vaste criteria zoals die op de invullijst genoemd staan*
- *Het gaat bij observeren om wat je op dat moment ziet en niet om het beeld dat je al had. Probeer opnieuw en gericht naar het kind te kijken*

6.3 Kenmerken van Welbevinden

Hoe zie je nu of er sprake is van welbevinden? Daarvoor zijn 7 kenmerken bedacht. Deze kenmerken gelden voor alle kinderen van alle leeftijden, voor kinderen van verschillende achtergronden en voor kinderen met verschillende karakters. De kenmerken zijn allemaal even belangrijk. Tijdens het observeren kijk je naar de volgende zeven kenmerken van welbevinden:

1. Open

Het kind staat open voor en heeft plezier in de wereld om hem heen. Het neemt de gebeurtenissen met belangstelling in zich op zonder dat dit betekent dat het steeds afgeleid wordt. Dit in tegenstelling tot kinderen die zichzelf afschermen van hun omgeving. Ze zijn vooral bezig met het ontwijken van gebeurtenissen. Bij deze kinderen is het moeilijk te ontdekken wat er in hen omgaat.

2. Nieuwsgierig

Een nieuwsgierig kind heeft een actieve gerichtheid op de omgeving. Nieuwsgierige kinderen zijn uit op nieuwe ervaringen, kennis en vaardigheden. De wereld is voor hen één grote uitdaging. Dit in tegenstelling tot kinderen die nauwelijks oog hebben voor nieuwe dingen of deze zelfs heel bewust uit de weg gaan.

3. Levenslustig

Een levenslustig kind straalt uit dat het er "zin in heeft" en geniet zichtbaar van de dingen die er gebeuren en die het zelf doet. Dit in tegenstelling tot kinderen die vrijwel nergens warm voor lopen, nergens echt van genieten of moeilijk enthousiast te maken zijn. Zij hebben eerder een vlakke of zelfs sombere uitstraling. Ze wekken de indruk geen energie te kunnen opbrengen.

4. Tevreden

Een tevreden kind accepteert zichzelf en zijn omgeving. Het kind vertoont weinig tekenen van frustratie, boosheid of weerzin. Natuurlijk laat ook een tevreden kind af en toe merken dat hij het ergens niet mee eens is. Ontevreden kinderen tonen hun frustratie door tegendraadsheid, onredelijke en overdreven boosheid en dwingend gedrag. Ook passiviteit en met een overdreven gelatenheid alles over zich heen laten komen, kan een teken zijn van frustratie.

5. Ontspannen

Een ontspannen kind straalt rust uit. Hij heeft zijn aandacht bij de omgeving en reageert zonder schrik op gebeurtenissen. Hij laat zich goed kalmeren of troosten. Dat betekent niet dat het kind niet geheel ingespannen bezig kan zijn, integendeel. Juist de kinderen die gespannen zijn komen hier vaak niet aan toe, omdat ze hiervoor de rust niet kunnen opbrengen. Deze kinderen zijn rusteloos, snel in paniek, voelen zich opgejaagd en zijn steeds met hun aandacht ergens anders.

6. Zelfvertrouwen

Kinderen met zelfvertrouwen ondernemen dingen met het rotsvaste vertrouwen dat het allemaal wel zal lukken. Ze wekken de indruk zeker te zijn van hun zaak en laten zich niet snel uit het veld slaan. Kinderen met weinig zelfvertrouwen zijn afwachtend, soms zelfs angstig, nemen geen risico's en hebben steeds een duwtje van buitenaf nodig om tot iets (nieuws) te komen.

7. Evenwichtig

Een evenwichtig kind reageert met voor de buitenwereld begrijpelijke emoties op situaties. De emoties (zoals vreugde, affectie, verdriet en boosheid) zijn niet overdreven of extreem ingehouden en goed afgestemd op de situatie. Dit in tegenstelling tot kinderen die vrijwel geen emoties laten zien of zich juist volledig laten meeslepen door hun emoties.

6.4 De resultaten van het observeren

Hoe kun je de resultaten van de observaties gebruiken om je opvangsituatie te verbeteren?

Waar kun je aan werken en wat kun je anders doen om het nog beter te maken voor je gastkind(-eren)

Eigenlijk kun je direct aan de slag met de resultaten door na te denken over de volgende vragen:

- *In welke situaties voelt het kind zich niet prettig?*
- *Hoe kan ik die situaties veranderen zodat het kind zich prettiger voelt?*
- *In welke situatie voelt het kind zich wel prettig?*
- *Kan ik daar ideeën uit halen voor verbeteringen in andere situaties?*

Gastouders staan vaak lang stil bij het zoeken naar oorzaken, hoe komt het dat een kind zich niet prettig voelt, heb ik iets verkeerd gedaan?

Het is zeker goed om daar over na te denken maar laat het je niet teveel in beslag nemen. Beter is het om je aandacht te richten op het nadenken en praten over oplossingen en verbeteringen. Dit kun je wellicht voor een deel alleen doen, maar zeker ook samen met de vraagouders.

Zo zorg je er samen voor dat een kind zich 'thuis' voelt bij de gastouder en dat je het kind de kans geeft zich te ontwikkelen tot een evenwichtig mens met respect voor zichzelf en anderen en vertrouwen in eigen mogelijkheden en waarbij het kind leert deze mogelijkheden verder te ontwikkelen. Kortom een goed opvoedingsklimaat.

Bijlage 1, ontwikkelingsfasen van Erik Erikson

Het G.O.B. gaat daarbij uit van de ontwikkelingsfasen zoals Erik Erikson deze heeft omschreven. Deze omschrijft in iedere fase een conflict wat een mens moet doorlopen, daarmee bedoelt hij een basisvaardigheid die wordt verworven. Erikson omschrijft de volgende fasen:

1 – Baby (0 – 1 jaar)

Het basisconflict gaat tussen fundamenteel vertrouwen versus wantrouwen waarin het jonge kind bijvoorbeeld moet leren dat de moeder niet altijd aanwezig is, maar wel altijd terugkomt als ze weggaat. De positieve oplossing van dit conflict moet leiden tot een basisgevoel van vertrouwen.

2 – Peuter (1 – 3 jaar)

Het kind leert zichzelf kennen als een wezen met zekere zelfstandigheid. Het streeft naar autonomie, maar twijfelt over de eigen capaciteiten. Positieve oplossing van dit conflict leidt tot zelfcontrole en zelfwaardering.

3 – Kleuter (4 – 5 jaar)

Tijdens dit stadium leert het kind zichzelf kennen als een persoon en leert dat het initiatieven kan ontplooien. Dit initiatief kan in conflict komen met het schuldgevoel (als het initiatief vervelende gevolgen heeft).

4 – Schoolleeftijd (6 – 12 jaar)

Dit is de tijd dat een kind in alle menselijke culturen een fundamentele scholing krijgt. Het moet zichzelf leren kennen als iemand die vaardigheden kan verwerven en waardevol wordt bevonden. Het conflict kenmerkt zich door de strijd tussen bekwaamheid en minderwaardigheid. In dit stadium wordt de basis voor het zelfvertrouwen (of het gebrek daaraan) gelegd.

5 – Pubertijd en adolescentie (13 – 20 jaar)

Het conflict dat zich in dit stadium afspeelt kenmerkt zich door identiteitsvorming en identiteitsverwarring. Tijdens deze fase ontwikkelen jongeren een gevoel voor de persoon die ze zijn. In sommige culturen vinden bepaalde rituelen plaats die jongeren tot de wereld van de volwassenen 'promoveren'. Wie dit stadium positief oplost is in staat het vermogen tot trouw te ontwikkelen.

6 – Vroege volwassenheid (18 – 30 jaar)

Dit stadium kenmerkt zich door het conflict tussen intimiteit en isolement. Intimiteit betekent in deze context het vermogen met een ander persoon (vriend, geliefde, lid van de maatschappij) een intieme relatie aan te gaan, zonder de eigen identiteit op te geven. Betrokkenheid is de belangrijkste deugd die men in dit stadium kan verwerven.

De stadiatheorie van Erikson schetst een soort ideaalbeeld. Niet ieder individu doorloopt ieder stadium op dezelfde manier. Het biedt echter de mogelijkheid om hypothesen te formuleren over de oorzaken van stagnatie of conflict. Deze hypothesen zijn echter geen opperste waarheid.

Diverse ontwikkelingen van het kind van 0 tot 4 jaar

In het huis van de gastouder kunnen meerdere kinderen aanwezig zijn. Dit kan een verhoogd aantal ervaringen bieden door met elkaar om te gaan en van elkaar te leren. Daarnaast is binnen een groep het gevoel van rivaliteit groter. Het kind moet met meer kinderen genegenheid delen. Het kind kan bij verschillende kinderen aansluiting vinden. Via de fase van imitatie komen zij uiteindelijk door echt samen spelen. Kinderen verzinnen samen ook allerlei spelletjes. Zonder dat uitleg nodig is van de gastouder waardoor ze een gevoel van controle over hun omgeving krijgen. Dat versterkt tevens hun gevoel van zelfvertrouwen. Een gastouder kan daar wel invloed op uitoefenen door bijvoorbeeld bepaalde kinderen met elkaar te laten spelen.

Diverse ontwikkelingen van het kind van 0 tot 4 jaar

Taalontwikkeling

<i>0 tot 6 weken</i>	<i>huilen</i>
<i>6 weken – 4 maanden</i>	<i>vocaliseren</i>
<i>4 – 8 maanden</i>	<i>brabbelen</i>
<i>8 – 12 maanden</i>	<i>sociaal brabbelen</i>
<i>12 – 18 maanden</i>	<i>eerste woordjes</i>
<i>vanaf 2 jaar</i>	<i>kleine zinnnetjes</i>
<i>vanaf 3 jaar</i>	<i>kleine bijzinnetjes en tussenvoegingen</i>

Ontwikkeling van de grove motoriek

<i>Vanaf 3 maanden</i>	<i>het kind houdt in zithouding het hoofd rechtop zonder knikbeweging.</i>
<i>Vanaf 5 maanden</i>	<i>het kind tilt hoofd en borst van ondergrond.</i>
<i>Vanaf 9 maanden</i>	<i>van rug naar buik rollen , andersom kruipen</i>
<i>Vanaf 12 maanden</i>	<i>staan met steun</i>
<i>Vanaf 14 maanden</i>	<i>kind kan los staan</i>
<i>Vanaf 17 maanden</i>	<i>kind loopt goed</i>
<i>Vanaf 22 maanden</i>	<i>kind kan achteruit lopen</i>
<i>Vanaf 2,5 jaar</i>	<i>kind kan met beide voeten van de grond springen</i>
<i>Vanaf 3 jaar</i>	<i>kind kan op driewieler fietsen</i>
<i>Vanaf 3,5 jaar</i>	<i>kind kan tenminste 1 seconde op 1 voet staan</i>

Ontwikkeling van de fijne motoriek

<i>0 maanden</i>	<i>beweegt armen en benen in gelijke mate</i>
<i>2 maanden</i>	<i>volgt met de ogen voorwerp</i>
<i>3 maanden</i>	<i>kind kan de handen samen laten komen</i>
<i>4 maanden</i>	<i>kind grijpt naar een voorwerp</i>
<i>7 maanden</i>	<i>kind volgt met de ogen kleinere voorwerpen</i>
<i>9 maanden</i>	<i>kind kan 2 blokjes oppakken, en in iedere hand 1 vasthouden</i>
<i>11 maanden</i>	<i>kind kan kleine voorwerpen oppakken (duim – vinger greep)</i>
<i>17 maanden</i>	<i>kind kan blokjes op elkaar stapelen</i>
<i>22 maanden</i>	<i>kind leert toren te bouwen</i>
<i>2,5 jaar</i>	<i>kind kan ritssluiting openmaken</i>
<i>3 jaar</i>	<i>kind tekent verticale lijnen na</i>

Sociaal – Emotionele ontwikkeling

<i>0 tot 4 maanden</i>	<i>basis vertrouwen</i>
<i>4 maanden</i>	<i>hechten aan vaste verzorgers</i>
<i>9 maanden</i>	<i>eenkennigheid</i>
<i>1 jaar</i>	<i>spelletjes samen doen</i>
<i>1,5 jaar</i>	<i>koppigheidsfase (Ik – Besef)</i>
<i>2 jaar</i>	<i>imitatiegedrag / volgen van leeftijdsgenootjes</i>
<i>2,5 jaar</i>	<i>nieuwsgierig , geduldiger zijn</i>
<i>3 jaar</i>	<i>komt voor zichzelf op</i>
<i>3,5 jaar</i>	<i>betere zelfbeheersing</i>

Ontwikkeling van het spel

<i>1 jaar</i>	<i>fase van eenvoudige interactie</i>
<i>1,5 jaar</i>	<i>acties en reacties die elkaar aanvullen</i>
<i>3 jaar</i>	<i>fantasiespel / samenspel</i>

Cognitieve ontwikkeling

<i>0 – 1 maand</i>	<i>reflexen</i>
<i>1 – 4 maanden</i>	<i>het kind is in staat van zijn ervaringen te leren</i>
<i>4 – 8 maanden</i>	<i>kind leert onderscheid te maken tussen zichzelf en de omgeving</i>
<i>8 – 12 maanden</i>	<i>het kind gaat doelbewust handelingen verrichten</i>
<i>1 – 1,5 jaar</i>	<i>de handelingen worden niet alleen herhaald ook zien we ze in gewijzigde vorm.</i>
<i>1,5 – 2 jaar</i>	<i>het kind is mentaal in staat handelingen te verrichten</i>
<i>2 jaar</i>	<i>het kind leert om te gaan met allerlei begrippen.</i>

Waarden en Normen

<i>1 jaar</i>	<i>het kind wordt duidelijk gemaakt dat iets niet mag</i>
<i>2 jaar</i>	<i>het kind weet al aardig wat wel en niet mag</i>
<i>2,5 jaar</i>	<i>het kind spreekt zichzelf toe</i>
<i>3 jaar</i>	<i>het kind schuift de schuld op een ander</i>
<i>3,5 jaar</i>	<i>het kind heeft al iets van een innerlijke rem</i>

Verzorging en veiligheid

Ieder kind heeft recht op een goede lichamelijke verzorging. Dit moet gebeuren in een schone omgeving. Wij streven naar een goede hygiëne zodat onnodige ziektes worden voorkomen. De aard van deze verzorging hangt af van de leeftijd categorie. Zo neemt de verzorging van een baby meer in dan bij al schoolgaande kinderen.

Een kind zal zich prettiger en veiliger voelen wanneer het ritme en gewoonte's van thuis ook bij de gastouder worden uitgevoerd.

De ouders en gastouder maken goede en duidelijke afspraken over de verzorging van het kind:

<i>Voeding</i>	:	<i>Wat voor voeding , wanneer, hoeveel</i>
<i>Slapen</i>	:	<i>Waar, wanneer, hoelang, speciaal slaapritueel</i>
<i>Hygiëne</i>	:	<i>Handen wassen, tanden poetsen</i>
<i>Spelen</i>	:	<i>Waar, hoelang, met of zonder begeleiding</i>
<i>Zindelijkheid</i>	:	<i>Hoe vaak verschonen, zindelijkheidstraining</i>
<i>Ziekte</i>	:	<i>Altijd doorgeven en bespreken met ouders (gastouders)</i>

Aantal kinderen per gastouder

In de nieuwe Wet Kinderopvang zijn het aantal kinderen veranderd. Het aantal kinderen is nu gesteld op maximaal vier kinderen dit wordt, maximaal zes kinderen. In deze zes kinderen worden eigen kinderen tot tien jaar wel meegerekend. Vanaf 2010 geldt de volgende regel:

- *maximaal 6 kinderen tot aan middelbaar onderwijs, waarvan;*
- *maximaal 5 kinderen jonger dan vier jaar, waarvan;*
- *maximaal 4 kinderen jonger dan twee jaar, waarvan;*
- *maximaal 2 kinderen jonger dan één jaar.*
- *De gastouder / oppas mag maximaal 6 kinderen tegelijkertijd opvangen, inclusief uw eigen kinderen tot 10 jaar. Gastouders moeten een achterwacht hebben als zij vier of meer kinderen tegelijkertijd opvangen. Een achterwacht moet in geval van calamiteiten binnen 15 minuten aanwezig kunnen zijn.*